

1-1-1989

คณตุนรีและการขั้บร้อง

ขิงจิตต์ สวามิภักดิ์

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal>

Part of the [Education Commons](#)

Recommended Citation

สวามิภักดิ์, ขิงจิตต์ (1989) "คณตุนรีและการขั้บร้อง," *Journal of Education Studies*: Vol. 18: Iss. 1, Article 10.

DOI: 10.58837/CHULA.EDUCU.18.1.10

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol18/iss1/10>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Education Studies by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

ดนตรีและการขับร้อง

พิจิตต์ สวามิภักดิ์

ดนตรีนับได้ว่าเป็นภาษาหนึ่ง เป็นภาษาที่สะท้อนอารมณ์ (emotions) ความรู้สึก (feelings) และสัมผัส (senses) ซึ่งสื่อความหมายและถ่ายทอดความนึกคิด (ideas) ให้เข้าถึงกันด้วยเสียง ด้วยการแสดงออกทางทักษะ ด้วยการขับร้อง ด้วยการเล่นเครื่องดนตรีและด้วยการเขียนเป็นโน้ตดนตรี แต่ดนตรีเป็นภาษาที่แตกต่างไปจากภาษาทั่วไปตรงที่ดนตรีไม่ได้สื่อความหมายอย่างตรงไปตรงมาและจำกัดความเหมือนดังคำพูด หากแต่ดนตรีเป็นภาษาของการถ่ายทอด เสนอแนะ สะท้อน สร้างเสริมจินตนาการ โหมอารมณ์ พรรณนา ความคิดและความรู้สึกได้ลึกลับและกว้างไกลกว่าคำพูดใด ๆ เนื้อหาอื่นใดพลังอำนาจของดนตรีสามารถปลุกปั่นส่วนลึกของอารมณ์ให้เกิดความรู้สึกหวนไหวรุนแรง ตามความหมายนี้ดนตรีก็คือภาษาของความรู้สึกและอารมณ์ที่ก่อกำเนิดขึ้นเอง นอกจากนี้ดนตรียังเป็นภาษาของเสียงที่มีองค์ประกอบและลีลาที่สลับ

ซับซ้อน จึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธ์ “ผู้ประพันธ์เพลง” “ผู้บรรเลง” คือ นักดนตรี เป็นสื่อถ่ายทอดต่อไปยังผู้ฟังอีกทอดหนึ่ง การสอนดนตรีจึงเป็นการสอนทั้งศาสตร์และศิลป์

คนทุกคนที่สามารถอ่านหนังสือออกและเขียนได้ ย่อมมีความสามารถพอที่จะอ่านโน้ตดนตรีออกและเขียนโน้ตดนตรีได้เช่นกัน การรู้หนังสือทางดนตรีไม่ควรจะเป็นคุณสมบัติเฉพาะของคนที่ได้รับการคัดเลือกเฟ้นเป็นพิเศษเท่านั้น แต่ควรจะเป็นความรู้ทั่วไปของทุกคนได้ ในอดีตเมื่อไม่กี่ศตวรรษที่ผ่านมาความสามารถในการอ่านและเขียนหนังสือเป็นเพียงสิทธิของพวกผู้ดีชั้นสูงเท่านั้น แต่ก่อนไม่มีใครคิดว่าคนธรรมดาสามัญจะสามารถอ่านเขียน และเป็นคนคงแก่เรียนได้ แต่ปัจจุบันนี้ในยุคที่ภาษาพูด—อ่าน—เขียน เป็นสากลแล้ว ความคิดเห็นในทำนองนี้จึงไม่หลงเหลืออยู่ถูกละคนที่สามารถอ่านโน้ตดนตรีออกมีจำนวนน้อยกว่าเมื่อเทียบกับคนที่อ่านหนังสือออก แต่

การอ่านโน้ตดนตรีเช่นเดียวกับการอ่านหนังสือ นั้นสามารถสอนกันให้เกิดเป็นทักษะได้ ทักษะ ซึ่งไม่เพียงแต่ทำได้เท่านั้น แต่ควรจะสอนกัน ได้ด้วย ถ้าภาษาของดนตรีกลายเป็นภาษา ที่รู้จักคุ้นเคยกันทั่วไป ความเพลิดเพลิน และความพอใจที่ได้รับจากดนตรีจะเพิ่มพูนขึ้น และจะส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นด้วย

การขับร้องนับว่าเป็นรากฐานที่ดียิ่ง สำหรับการพัฒนาศิลปทางดนตรี แม้แต่ทารก น้อยยังสามารถเปล่งเสียงสูงต่ำได้ และการร้อง เพลงก็เป็นกิจกรรมตามธรรมชาติของเด็กเท่า ๆ กับการพูด การที่จะใช้ความสามารถที่มีมาแต่ กำเนิดนี้เพื่อพัฒนาการใช้เสียงซึ่งเป็นเครื่อง ดนตรีที่ทุกคนมีติดตัวอยู่เป็นสิ่งที่สามารถ ปลูกฝังและปฏิบัติกัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาโดยตลอด เราจะ พบว่าคีตกวีที่ยิ่งใหญ่ทั้งหลายต่างก็ตระหนักถึง ความสำคัญของการขับร้องในการศึกษาดนตรี ความรู้ทั้งหลายเหล่านี้และประสบการณ์ที่ได้รับ มาจากการขับร้องนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ภายใน ร่างกาย และจิตใจ ซึ่งการเรียนรู้ที่ได้มาจาก เครื่องดนตรีอันเป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกายนั้นยาก ที่จะเทียบเคียงกันได้

การร้องเพลงพื้นบ้านในภาษาของเด็กเอง นับว่าเป็นมรดกตกทอดทางภาษา ซึ่งประกอบ ขึ้นมาเป็น “ภาษาแม่ทางดนตรี” ซึ่งควรจะ

เป็นการเริ่มต้นการศึกษาดนตรีสำหรับทุกคน ในเพลงพื้นบ้านนั้นภาษาพูดและดนตรีเข้ากันได้ เป็นอย่างดี การเน้นพยางค์ของคำแต่ละคำ ในภาษาจะสะท้อนให้เห็นได้ในจังหวะและทำนองของดนตรี ซึ่งเด็กเล็ก ๆ ไม่เพียงแต่เรียน ทำนองและคำร้องเท่านั้นแต่สามารถเข้าใจและ ออกเสียงภาษาของเขาได้คล่องและชัดเจนขึ้น เพลงพื้นเมืองนับว่าเป็นศิลปะสมบัติที่มีคุณค่า ทำให้เด็กสำนึกถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เป็นมรดกตกทอดสืบเนื่องกันมาแต่อดีต

เนื่องจากดนตรีเป็นนามธรรม ดังนั้น เราจึงต้องพยายามทำให้เป็นรูปธรรมมากที่สุด โดยอาศัยการขับร้องเป็นสื่อ เพื่อเป็นพื้นฐาน ให้เกิดมโนทัศน์ในการเข้าใจดนตรีอย่างกระชับ และรวบยอด การขับร้องช่วยให้รู้จักวิธีหายใจ ที่ถูกสุขลักษณะทำให้มีพลานามัยดี เป็น กิจกรรมที่เร้าให้คนเกิดความสนใจและเพลิดเพลินกับการเรียนดนตรี อีกทั้งยังเป็นกิจกรรม ที่รวบรวมเนื้อหาของดนตรีเข้าไว้ด้วยกันหลาย ด้านโดยเริ่มต้นจากการใช้มือเคาะ จากการที่ตา มองเห็น และหูได้ยินความสัมพันธ์ระหว่าง จังหวะกับทำนองเพลง การอ่านและเขียนโน้ต ตามอัตราจังหวะและทำนองเพลงซึ่งจะนำไปสู่ ขบวนการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ ของดนตรี อาทิ เช่น การประสานเสียง การแต่งเพลงขึ้นต้น และ การศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์ดนตรี เป็นต้น

สิ่งแรกที่จะเรียนรู้จากการขับร้อง คือ จังหวะ จังหวะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของดนตรีซึ่งเปรียบเสมือนกระดูกสันหลังของดนตรี จังหวะเป็นเสาหินที่ทำให้ดนตรียืนหยัดอยู่ได้ โดยไม่ชวนเซล้มลงขณะบรรเลงดนตรีดังที่เรียกว่า “จังหวะล้ม” ในชีวิตประจำวันเราจะพบว่าจังหวะอยู่รอบ ๆ ตัวเรา ในการเต้นของหัวใจ การก้าวเดิน การวิ่ง การกระโดด และการถีบจักรยาน ในส่วนเครื่องดนตรีสากล เช่น การเดินของนาฬิกา รถไฟ เครื่องบิน และรถยนต์ ต่างก็สร้างจังหวะของมันเอง นอกจากนี้ยังมีจังหวะที่เกิดขึ้นตามครรลองของธรรมชาติ ซึ่งเราสามารถมองเห็นและสำเนียงจังหวะได้ เป็นต้นว่าเสียงคลื่นกระทบฝั่งเป็นระยะ ๆ เราสังเกตจังหวะของกระแสน้ำที่ไหลขึ้นและลงและเห็นพระอาทิตย์ขึ้นและตกตามจังหวะของเวลา จังหวะแบ่งออกได้เป็น ๒ แบบคือ

ก. **จังหวะเคาะ หรือจังหวะยืน (RHYTHMIC BEAT)** เป็นการเคาะจังหวะซึ่งจะดำเนินอย่างต่อเนื่องกัน สม่่าเสมอและคงที่ดังเช่นการเต้นของหัวใจของชีพจร และเสียงนาฬิกาเดิน ในขณะที่ฟังเพลงร้องหรือ

เพลงบรรเลงเราสามารถเคาะจังหวะนี้ตามเพลงที่บรรเลงได้เพราะมันเป็นจังหวะพื้นฐานซึ่งเราสามารถเคาะตามได้ด้วยมือ ด้วยเท้า ด้วยการเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะอย่างสม่ำเสมอเพียงตรงคงที่ตลอดเวลาที่ดนตรีบรรเลง

ข. **จังหวะของทำนอง (MELODIC BEAT)** จะเคลื่อนไหวหรือดำเนินไปอย่างอิสระไม่สม่ำเสมอคงที่ ดังเช่นการไหลเอนของกิ่งไม้ตามกระแสลม บางครั้งโอนเอนไปมาอย่างเชื่องช้า บางครั้งไหลพลิ้วฉับเหมือนใบไม้เรียวระบำในสายลม ในการเคาะจังหวะของทำนองเพลงนี้จะเคลื่อนไหวเร็วบ้าง-ช้าบ้าง ยาวบ้าง-สั้นบ้าง ไม่สม่ำเสมอและคงที่ ในการขับร้องเพลงจะเคาะ “จังหวะของทำนอง” ลงบนทุกคำและทุกพยางค์ของเนื้อร้อง บางคำเคาะยาว บางคำเคาะสั้น และบางคำเคลื่อนไหวที่เร็วกว่าคำอื่น ๆ วิธีการเคาะมีทั้งสั้น ถี่ เร็ว หรือยาว และช้า ไม่สม่ำเสมอเท่ากันหมด ส่วนการเคาะ “จังหวะยืน” ของเพลงร้องจะเคาะอย่างสม่ำเสมอและไม่เคาะทุก ๆ คำของเนื้อร้อง ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างเพลงการละเล่นพื้นเมืองของไทย คือ เพลงมอญช้อนผ้า

ตัวอย่างแผนผังโน้ตเพลงมอญซ็อนผ้า

ระ รัง เอา ไว้ ให้ ดี ว่า ผ้า ผืน นี้ จะ วาง ตรง ไหน? แม้น
ตก อยู่ ข้าง หลัง ใคร ขอ เชิญ ออก ไป ร่าย... รำ อย่า เผลอ
ปล่อย อย่า ใจ ลอย คอย เอา มือ คล้ำ ระ รัง นะ ต้อง จด
จำ จะมี ผู้ นำ ผ้า มา ทิ้ง เออ...

ลองเคาะจังหวะขึ้น | | | ของเพลง
มอญซ็อนผ้า และจังหวะของท่านอง ----
ท่านสังเกตความแตกต่างกันหรือไม่?

จากการเคาะจังหวะขึ้นนี้จะสรุปได้ว่าการเคาะจังหวะแต่ละครั้งนั้นสม่ำเสมอคงที่และต่อเนื่องกันตลอดเพลง ส่วนการเคาะจังหวะของท่านองนั้นจะสั้นบ้าง-ยาวบ้าง เร็วบ้าง-

ช้าบ้าง ไปตามจังหวะของท่านองเพลงและเนื้อร้องไม่สม่ำเสมอคงที่ดังจังหวะขึ้น

ในการขับร้องนอกจากจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับจังหวะแล้วยังได้รสชาติและความไพเราะจากการร้องทำนองเพลงอีกต่อหนึ่ง ทำนองเพลงประกอบด้วยเสียงสูง กลาง-ต่ำ ยาว-สั้น ดัง-ค่อย แต่ละเสียง ถูกนำมาเรียบเรียงให้

ต่อเนื่องและสัมพันธ์กันเป็น ช่วงทำนองเพลง ที่มีหลาย ๆ เสียง เช่นเดียวกับคำพูด แต่ละคำ ที่ถูกนำมาเรียบเรียงให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง กันเป็นคำหลาย ๆ คำที่สื่อความหมายแล้วนำมา ประติดประต่อกันจนเป็นวรรคและประโยค ของภาษาพูดและภาษาเขียน การเคาะจังหวะ ล้วน ๆ จะแปรเปลี่ยนไปกลายเป็นเสียงดนตรี เมื่อมีเสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ ของทำนองเพลงเข้ามา ประกอบ ดังนั้นจังหวะกับทำนองจึงเป็นของ คู่กัน และเป็นพื้นฐานขั้นต้นของการประพันธ์ ดนตรี ถ้าขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปก็จะไม่สมบูรณ์ แบบ ช่วงทำนองของเพลงเหล่านี้จะถูกจัดให้ เข้ากับรูปแบบจังหวะที่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว จัดเป็นวรรคประโยคเพลงและแบ่งออกเป็น ท่อนของบทเพลงต่อไป เมื่อบรรจบเนื้อร้องให้ เข้ากับทำนองจึงกลายเป็นเพลงร้องที่สมบูรณ์ ซึ่งสามารถนำมาขับร้องได้ ผีวปากได้ และ ชัมทำนองเพลงได้

การส่งเสริมให้คนรู้จักร้องเพลงเป็นการ ชี้ทางให้ได้พบแหล่งของการแสดงออกวิธีหนึ่ง

ทำให้ผ่อนคลายระบายออกไม่เก็บกด และ ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินไปกับการ ร้องเพลง เป็นการสื่อความหมายด้วยเสียงร้อง เป็นภาษาพูด การขับร้องเมื่อผสมกับลีลาการ เคลื่อนไหวตามจังหวะ ทำให้รู้สึกกระฉับกระ ฉะ ไม่เฉื่อยชา ซึมเซา ปลุกฝังความกล้า และพัฒนาบุคลิกภาพให้มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น นอกจากนี้การขับร้องยังช่วยให้ พัฒนาเสียงพูดและเสียงร้องให้ไพเราะน่าฟัง มีจังหวะจะโคน รู้จักการออกเสียงให้ถูกอักขร วิธี เอื้ออำนวยการฝึกออกเสียงภาษาต่าง ประเทศให้ชัดเจนขึ้น รู้จักการเน้นพยางค์ของ คำตามจังหวะให้สื่อความหมายยิ่งขึ้น และถ้า ฝึกการอ่านโน้ตดนตรีก็จะสามารถอ่านออกเป็น เสียงเพลงได้ นับว่าเป็นกิจกรรมที่ให้ประโยชน์ และคุณค่าต่อร่างกาย สมอง และจิตใจ ถ้า ท่านยังไม่เคยร้องเพลง ลองมาเริ่มต้นกันตั้ง แต่บัดนี้ก็ยัง ไม่สายเกินไป.